

Kiszl Péter

ELTE BTK könyvtartudományi tanszék

Hogyan tovább?

Üzleti információszolgáltatás a magyarországi könyvtárakban

A hazai könyvtári rendszer tudásgazdasághoz igazodó fejlesztésének szükségessége nem kérdőjelezhető meg. A szolgáltató-ellátó rendszer fontos részterülete a könyvtárak üzleti információközvetítése, melynek több szempontú vizsgálatával – rövid történeti áttekintés után – a szerző javaslatokat fogalmaz meg a felvázolt probléma megoldására, a nélkülözhetetlen és leglényegesebb teendők megvalósítására, illetve a lehetséges további kutatásokra; azonban e keretek között nem vállalkozhat a témakör részletes kifejtésére, csupán a figyelem felkeltésére.*

A globális információs gazdaság és a könyvtárak

„... Magyarország a könyvtárak tekintetében is erősen el van maradva, míg az európai, amerikai könyvtárak nagyon jók, azokban minden szükséges információ könnyen fellelhető¹ – hangzott el 2003 őszén, egy – a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen (BMGE) megrendezett – konferencián. Ennyire azért nem tragikus a helyzet, de annyi bizonyos, hogy napjainkra a – világ fejlett országaira jellemző – globális gazdaság által irányított információs társadalom az üzleti információ szabad, korlátok nélküli áramlását a kor alapkövetelményének tekinti, és ennek elősegítésében a hazai könyvtárak – a kívánatos szinthez képest – jelentős hátrányban vannak. Az ún. kettős átmenetből, azaz a politikai és gazdasági, valamint a társadalmi és kulturális struktúraváltásból adódóan – tevékenységük gyakorlásához – a magyar állampolgároknak, főképpen a vállalkozóknak szükségük van a megfelelő minőségű, naprakész, hiteles, pontos, gyorsan és reális áron szolgáltatott, releváns üzleti információkra. A piacgazdaságot építő Magyarország versenyképességének megteremtése céljából stratégiai jelentősége van az üzleti információ tervszerű és koncepcionális gyűjtésének, rendezésének, feltárásának, valamint szolgáltatásának, melyben – nemzetközi példák alapján – tevékeny részt kell vállalniuk a hazai könyvtáraknak is.²

Megállapítható, hogy hazánkban mára kialakultak a sikeres információgazdaság-élénkítő program megvalósításának feltételei; az informatikai infrastruktúra kiépítése után a feladat a legszélesebb

körök által hozzáférhetővé váló tartalmak fejlesztése és szolgáltatása. Nagy hátrány azonban, hogy a magyar kormányzat – legalábbis deklaráltnak – (egyelőre) nem számol a könyvtárak információs szakértelmével, s így az üzleti életet támogató lehetőségével.

Könyvtárak az üzleti információk közvetítésében

Rózsa György, nemzetközi hírű könyvtáros és közgazdász, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Könyvtárának nyugalmazott főigazgatója a nyolcvanas évektől több munkájában kifejti, hogy a könyvtári rendszer közgazdasági kategória, amely azonban nem von le semmit kulturális és tudományos jelentőségéből.³ A könyvtár klasszikus küldetése, a műveltség emelése mellett tökéletesen alkalmassá tehető a piaci szemléletű – akár üzleti – információközvetítésre is, a két funkció inkább erősítheti, kiegészítheti, mint kioltja egymást.

Nemzetközi előzmények

A nyilvános könyvtárak (public library) üzleti információs tevékenységének kérdése a 20. század elejétől napirenden van a nemzetközi szakirodalomban, elsősorban az amerikai és angolszász területeken számos kötet és publikáció született e tárgykörben.⁴

*A kérdéskörrel bővebben foglalkozik a szerző – az e munka alapjául szolgáló – „Könyvtárak az üzleti információk közvetítésében, különös tekintettel a céginformációs szolgáltatásokra” című doktori (PhD) értekezése (Budapest, ELTE BTK, 2003. 258 p.).

A legelső üzleti információt szolgáltató közkönyvtár 1904-ben kezdett működni a tengerentúlon, New Jerseyben. Az üzleti életnek nyújtott információs szolgáltatások Európában az első világháború után épültek be a fejlett országok könyvtárainak napi munkájába. Kereskedelmi Könyvtár (Commercial Library) néven 1919-ben nyílt meg az angliai Birminghamben az első ilyen szolgáltatás. Ugyancsak ebben az évben alakult meg a Manchesteri Kereskedelmi Könyvtár is. A következő a sheffieldi városi könyvtár volt a sorban, amely 1920-ban kezdett efféle igényeket kielégíteni.

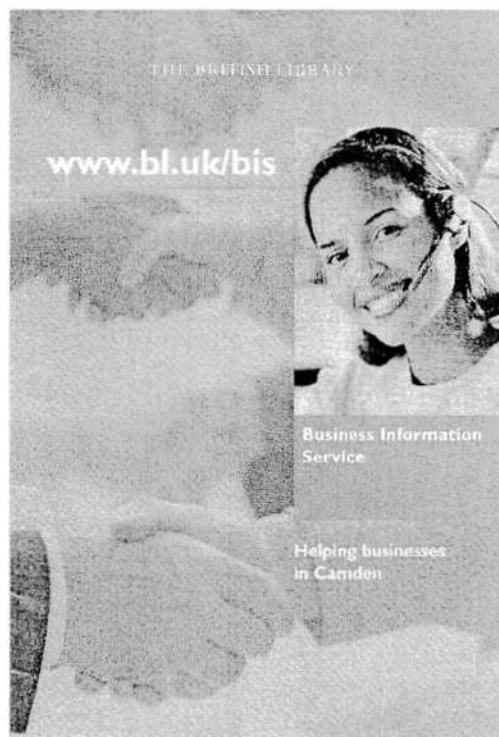
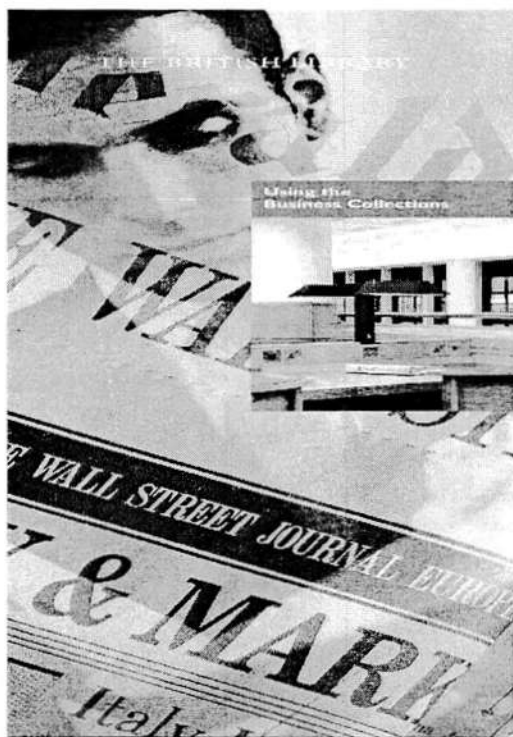
Napjainkban Nyugat-Európa, az Amerikai Egyesült Államok, illetve Kanada könyvtáiraiban rendkívül magas színvonalon szolgáltatnak üzleti információt az érdeklődők számára. Az újraegyesítés után Németországban is sokat javult a helyzet, az egykori szocialista országokban, így Csehországban, Lengyelországban, Magyarországon és a szovjet utódállamokban (elsősorban Oroszországban) is érzékelhető az üzleti, business információs szolgáltatások könyvtári jelenléte.

Figyelmet érdemelnek a legfejlettebb törekvések, így az angol köz- és szakkönyvtárak vállalkozókat informáló kezdeményezései (pl. Leicester Libraries and Information Service, Hertfordshire Technical Library and Information Service Commercial Information Service, Manchester Commercial

Library, Birmingham Business Information and Intellectual Property Service), a brit nemzeti könyvtár üzleti információs szolgáltatása (British Library Business Information Service) [1. a), b) ábra], a francia Bibliothèque Nationale PRISME rendszere, a skandináv programok (pl. Scandinavian Periodicals Index in Economic and Business, Theses of Economics and Business in Finland), a dán Aarhus Central Public Library koordinációs irodájának munkája, az amerikai Library of Congress üzleti információs részlege (Science Technology and Business Division Business Reference Service).

Michael Lowe 1993-ban kifejtette,⁵ hogy a korszerű, gyors, megbízható, rendszerben, illetve hálózatban hozzáférhető üzleti információ iránti kereslet kielégítése érdekében minden fejlett államban léteznie kell vállalkozási információs rendszernek, melynek három fő tartóoszlopa:

- a korszerű jogszabályi háttér az adatok, információk gyűjtésére, közlésére, tárolására és felhasználására vonatkozóan;
- a valódi versenyhelyzet az információs iparban, az ország méretének megfelelő számú multinacionális és hazai információs szolgáltató cég jelenléte a nemzeti piacon;
- a jól működő, kormányzati szinten koordinált információs központok, beleértve a könyvtári hálózat tagjait.

1. a), b) ábra A British Library üzleti információs szolgálatának ismertető kiadványai

Világos az is, hogy a problémakör sok szálon keresztül kapcsolódik az információmenedzsmenthez és az információbrókerséghez, a könyvtáros szakma ma is formálódó átalakulásához, útkereséséhez, új szolgáltatási formák létrehozásához, az információrobbanás és a minőség kérdéséhez.

A könyvtárak szerepe és jelentősége nem került el az Európai Unió döntéshozóinak figyelmét sem, az összeurópai könyvtári struktúra számol az egyre fokozódó üzleti információs éhség kielégítésével. Jó példa erre az Európai Bizottság által az Information Society Technologies (IST) program keretében – erkölcsileg és anyagilag – támogatott, az eEurope kezdeményezéséhez kapcsolódó PULMAN (Public Libraries Mobilising Advanced Networks) projekt. A PULMAN Digital Guidelines, azaz a PULMAN Digitális Útmutató magyar fordításának egy fejezete is tárgyalja az üzleti információs szolgáltatásokat. A közkönyvtárak számára készült összeállítás „... azzal a támogató tevékenységgel foglalkozik, amelyet a könyvtárak bármely eszközzel – akár digitális, akár hagyományos – az üzleti élet számára végezhetnek. ... Az Európai Bizottság célja, hogy támogassa a kis- és középméretű vállalkozásokat. A kereskedelmi értékkel bíró korszerű információforrások pl. szabványok, piackutatás, megfizethetetlenül drágák: a közkönyvtárak feladata, hogy biztosítsák a hozzáférést az ilyen jellegű információkhoz. Egyes országokban ezt a támogatást a kereskedelmi kamarák és a kormány által létrehozott speciális ügynökségek biztosítják, amelyek feladata, hogy inkább tanácsadással, semmint információval támogassák az üzleti élet résztvevőit. A közkönyvtáraknak ismerniük kell a működő ügynökségeket, hogy segíthessék azok munkáját, és lehetővé tegyék a pontos referenz szolgáltatást.”⁶

Az üzleti információszolgáltatással foglalkozó felmérések szinte kivétel nélkül a céginformációt jelölik meg, mint a legkeresettebb, legnépszerűbb vállalkozói információ típust. Elmondható, hogy az üzleti információk közül – a könyvtárak tekintetében is – első helyen szerepel a cégekről szóló adatok felkutatása, elemzése és szolgáltatása, sok esetben saját (elsősorban regionális vagy városi) céginformációs adatbázisok építése.

Hazai előzmények

A vállalati információellátás ügye – a kor igényeinek és lehetőségeinek megfelelő formában ugyan, de – már a rendszerváltás előtt, a hatvanas évek tervgazdasági időszakában, főképpen az új gaz-

dasági mechanizmus elindításával megjelent Magyarországon. A szakemberek egyetértettek abban, hogy a szocialista üzemek információellátását elsősorban a vállalati, illetve szakkönyvtárakra építve kell elvégezni. Szakterületenként konferenciákat rendeztek e tárgyban, számos tanulmányt is közzétettek a szakajtóban a témával kapcsolatban. Több munka született a hazai közgazdaságtudományi szakirodalmi rendszerrel összefüggésben is.⁷

A modern üzleti információszolgáltatásra irányuló legelső kísérletek a piacgazdaság kialakulásával indultak el Magyarországon. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) elsőként a brit kormányhoz nyújtott be egy sikertelen pályázatot az Information for Business and Industry program keretein belül. Az MKE 1992 nyarán továbbképző tanfolyamokat szervezett gyakorló könyvtárosok számára a vállalkozói információs szolgáltatások tárgyában. Ugyancsak 1992-ben az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtárban (OMIKK) rendezték meg – jelentős külföldi előadók közreműködésével – az UNESCO által támogatott KKV-INFO '92 elnevezésű szemináriumot. 1992 októberében a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtárának (BKE EKK) vezetésével a hazai egyetemi könyvtárak, szakkönyvtárak, megyei könyvtárak a Művelődési és Közoktatási Minisztérium anyagi segítségnyújtásával Vállalkozói Információs Projekt (VIP) néven együttműködési kört alakítottak az üzleti információszolgáltatások rendszerének kimunkálására, és új típusú információk nyújtására. A program eredményeképpen adatbázisokat építettek, képzések indultak. 1995-ben az angol–amerikai illetőségű TFPL magáncég az ötödik európai üzleti információs konferenciáját (European Business Information Conference = EBIC) – a térségben először – Budapesten, az Országos Széchényi Könyvtárban (OSZK) rendezte meg. A hazai könyvtáros szakma képviselői a politikai-gazdasági-társadalmi átalakulástól kezdve – megközelítőleg a kilencvenes évek közepéig – intenzíven foglalkoztak a kérdéskörrel, ezután – néhány kivételtől eltekintve⁸ – például a magyar szakajtóban sem találhatunk kimondottan a témába vágó írásokat.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) által készített „A könyvtári terület stratégiai céljai 2003-2007.” címet viselő dokumentum⁹ célul tűzi ki, hogy a magyar könyvtári rendszernek „a gazdaság, a piacgazdálkodás kérdéseiben való eligazodásra, illetve az ehhez kapcsolódó információk aktív felhasználására” is alkalmassá kell vál-

nia. Arról azonban sajnálatos módon nem szól a terv, hogy ehhez elengedhetetlenül fontos kapcsolatok szükségesek az üzleti információk szolgáltatóival és az üzleti szférával.

A gyakorlatban megvalósult könyvtári üzleti információszolgáltatások közül szakkönyvtárak esetében a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Egyetemi Központi Könyvtárát (BKÁE EKK) (2. ábra) és a BME OMIKK-ot, míg a megyei könyvtárak merítéséből a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtárát emelem ki. Egyéb könyvtár típusokról elmondható, hogy a magyarországi közgyűjteményekben a vállalkozói kör részére nyújtott információközvetítés gyerekecipőben jár, több helyen ez irányú kezdeményezésnek még nyoma sincs. Hasonló helyzet mutatkozik a céginformációs szolgáltatásokkal kapcsolatban. Ugyanakkor a hazai szak- és vállalati könyvtárak (pl. OMIKK, HUNGEXPO) már a rendszerváltás előtt foglalkoztak céginformáció-szolgáltatással, sőt esetenként önálló adatbázisok fejlesztésével is.

Javaslatok, teendők

1. A nemzetközi és a hazai tapasztalatok elemzése alapján le kell vonni azt a következtetést, hogy

a jövő a szolgáltató könyvtáraké, a dokumentumközpontú szemléletet fel kell váltania az információ-előtérbe helyező, multifunkciós könyvtárképnek. A magyarországi (nemzeti, szak- és köz-) könyvtárakat – ahol ez még nem történt meg – mielőbb be kell kapcsolni az üzleti szféra igényeinek kielégítését szolgáló vérkeringésbe, ugyanis ma a világon egyetlen fejlett állam sem nélkülözheti a vállalkozói kört is kiszolgáló, korszerűen működő, nemzeti adottságokra specializálódó, ugyanakkor a kompatibilitást és hozzáférhetőséget is szem előtt tartó modern könyvtári hálózatokat.

Fontos követni a külföldi kezdeményezéseket, nemzetközi programokat, amelyek ösztönzőleg hathatnak a hazai stratégiák kidolgozására, és mintaként szolgálhatnak az üzemszerű működését biztosító projektek megindítására, a megvalósítás folyamatára.

A kisvállalkozások információellátása kulcsszerepet játszik a piacgazdaság fejlődésében, így a vállalkozói információs rendszer lehetséges alappillérei, a könyvtárak jelenthetik számukra az információhoz jutás egyik eszközét. A könyvtárak és a könyvtárosok feladata azonban nem kisebb, mint megküzdenni a kisvállalkozói réteg kiszolgálásáért dolgozó számos más információs szolgáltatóval; egyre gyakrabban a kizárólag piaci alapokon tevé-

2. ábra A BKÁE EKK kurrens linkek közgazdászoknak (KLIKK) elnevezésű témakatalógusa (<http://www.lib.bkae.hu/klikk.html>)

kenykedő, testre szabott szolgáltatásokat kínáló, rugalmasan dolgozó információbrókerekkel. Ha a könyvtárak nem alkalmazkodnak a megváltozott politikai, gazdasági és társadalmi környezethez, jelentős mértékű, átfogó jellegű modernizációjuk elmarad, elveszíthetik a „túlélés lehetőségét”: végső soron kiszorulhatnak az információs piacról. Ezt az ún. információs olló erőteljes szétnyílása jelzi.

Ma még, de már nem sokáig, a könyvtárak viszonylagos előnyben lehetnek a többi piaci szereplővel szemben. Ők azok a kulturális szereplők, intézmények, amelyek évezredek óta információs bázisként élnek a köztudatban, jelentős információvagyonnal, információs szakértelemmel és infrastruktúrával rendelkeznek, amelyekre – megfelelő feltételek teljesülése esetén – gazdaságosan építhetők az üzleti információs szolgáltatások.

A könyvtárak számára létkérdés, hogy a rendelkezésre álló információözből – az időtényezőt és a gazdaságossági szempontokat egyaránt figyelembe véve – minél hatékonyabban találják meg, illetve szűrjék, és szintetizált formában, személyre szabottan – egyes esetekben térítés ellenében – közvetítsék és szolgáltatassák a felhasználók által igényelt elemeket. Az üzleti információs szolgáltatások versenyképességének záloga a relevancia, a precizitás, a hitelesség, a teljesség, az aktualitás és a megtérülés követelményének együttes teljesülése.

2. Vizsgálataim alapján a következő makroszintű feladatok fogalmazhatók meg:

2.1 Makrokörnyezetünk, az Európai Unió különféle programokon, pályázatokon keresztül támogatja a könyvtárak fejlesztését, beleértve az üzleti információs rendszerek kiépítését is.

E források maradéktalan hazai igénybevétele, kihasználása elodázhatalan parancs és kihívás.

2.2 A kormánynak – elsőként a Magyar Információs Társadalom Stratégiában (MITS) – világosan és egyértelműen deklarálnia kell a hazai könyvtári rendszer ez irányú feladatát.

Mindez természetesen értelmetlen megfelelő részstratégia kidolgozása, valamint az egyes területeken a célok megvalósításához szükséges anyagi eszközök biztosítása nélkül.

2.3 A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium (GKM),

illetve az Informatikai és Hírközlési Minisztérium (IHM) együttműködésével valósulhat meg a könyvtárak rendszer-szemléletű, hálózati fejlesztése.

Tárcaközi bizottságot kell létrehozni, amely nagymértékben megkönnyítené a kapcsolattartást, valamint részt vehetne – az üzleti információs szolgáltatások könyvtári megvalósítására szolgáló – közös cselekvési programok kidolgozásában, irányításában, pályázatok kiírásában és elbírálásában; a három szakterület (könyvtárügy, gazdaságfejlesztés és informatika) koordinációjának ellátásában. Mindezt persze összhangban az EU prioritásaival, támogatási rendszereivel és a magyarországi Nemzeti Fejlesztési Tervvel (NFT), különösen annak Gazdasági Versenyképesség Operatív Programjával (GVOP), amelynek intézkedése az információs iparág fejlesztéséről kedvezményezettként jelöli meg a közgyűjteményeket is.

2.4 A Könyvtári Intézet módszertani útmutatókkal, szakmai rendezvényekkel nyújtson segítséget; nemzeti könyvtárunk – hasonlóan például a British Library (Business Information Service), a Library of Congress (Science Technology and Business Division Business Reference Service) vagy a Bibliothèque Nationale (PRISME rendszer) gyakorlatához – külön részleg működtetésével járjon élen, szolgáljon mintaként az üzleti információ szétszűrésében.

E két intézmény vezetésével kidolgozhatóvá válna egy metaadatbázis, amely másodlagos forrástájékoztató eszközként számba venné, majd kategorizálná (esetleg minősítené is) az országban használatos és hozzáférhető üzleti információs rendszereket, szolgáltatásokat – mindezt minden könyvtár számára állandó, online eléréssel. Ehhez nyújthat infrastrukturális háttérrel a hazánkban megindult, európai mintát követő, többszintű Közháló program, amely többek között közcélú intézményeket internettel és ráépülő szolgáltatásokkal lát el.

2.5 Elkerülhetetlen a könyvtártudományi tanszékek szerepvállalása – a megváltozott helyzethez igazodó – tantervek és képzési formák (a főiskolai és az egyetemi képzés mellett akkreditált továbbképzések, tanfolyamok) kidolgozásával, a könyvtárosok számára közgazdasági, vállalkozói és jogi ismeretek oktatásával, melyekre jó példa lehet az Eötvös Loránd Tudományegyetem (3. ábra), az Eszterházy Károly Főiskola és a Berzsényi Dániel Főiskola szaktanszékeinek ez irányú tevékenysége.¹⁰

3. ábra Az ELTE BTK könyvtartudományi tanszék Üzleti információ projektjének honlapja
(<http://harlegin.elte.hu/businessinfo>)

Ki kell használni a felsőoktatással szorosan összetartozó akadémiai szféra és kutatás-fejlesztés nemzetközi kapcsolatrendszerét is, hiszen a kölcsönös tapasztalatcserék, formális és informális találkozók egyaránt segíthetik a munkát. Hasznos lehet más államok bevált gyakorlatainak megismerése, hazai viszonyoknak megfelelő követése (benchmarking) is.

3. Elemzéseim alapján és szakirodalmi források felhasználásával megállapítottam, hogy a könyvtárak mikrokörnyezeti feladatai három komplex tevékenységsorozat útján közelíthetők meg:

- az információforrások számbavétele, rendszerezése, kategorizálása, a piaci helyzet és a szereplők ismertetése, az ún. üzleti információs terminológia alapfogalmainak tisztázása;¹¹
- az információtechnika, a hagyományos tájékoztatói eszközök és az elektronikus adatbázisok használata, keresési stratégiák professzionális ismerete;
- a szolgáltatás kialakítása, menedzselése, működtetése, marketing, képzés és továbbképzés (beleértve a felhasználóképzést is).

A legnagyobb feladat kétségkívül az egyes könyvtártypusokban dolgozó szakemberekre hárul, akik-

nek hatalmas munkával ki kell alakítaniuk, és napról napra működtetniük üzleti információs szolgáltatásaikat. Ez elképzelhetetlen a már többször említett központi koordináció, hálózati formák és pályázati források, valamint természetesen a fenntartó (például közkönyvtárak esetében rendszerint az önkormányzatok) erkölcsi és anyagi támogatása nélkül. Nem szabad figyelmen kívül hagyni a szolgáltatásokból eredő bevételeket sem. Az üzleti információt rendszerint profit elérése érdekében igénylik, így térítéses volta természetesnek tekinthető, nincs ellentétben a könyvtár értékrendszerével. Az árképzés azonban bonyolult kérdéseket vethet fel, melyek megválaszolásához gazdasági ismeretek, körültekintő számítások szükségesek.

A könyvtárak ne akarjanak az üzleti információ minden területén szolgáltatni, sok esetben kapuként, kiindulópontként vegyenek részt a releváns információ felkutatásában. Ehhez elengedhetetlen a vállalkozókat támogató, kiszolgáló szervezetekkel (pl. Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, Vállalkozók Országos Szövetsége, Magyar Befektetési és Kereskedelemfejlesztési Kht., kamarai hálózat) kétoldalú kapcsolatok folyamatos fenntartása. Itt kell szólni az ún. PPP (public private partnership), azaz a magán- és közsféra partneri

viszonyának kialakításáról is. Erre sikeres példák állnak rendelkezésre mind a hazai, mind a nemzetközi gyakorlatban.

További kutatások

Látható, hogy tennivaló van bőséggel. Meggyőződésem, hogy a könyvtárak üzleti információszolgáltatásával kapcsolatos jövőbeni kutatásai is meglehetősen szerteágazó és rendkívül komplex feladat elé állítják a K+F tevékenységgel foglalkozó szakembereket, az akadémiai szférában és a felsőoktatásban egyaránt. A lehetséges irányokra végül néhány – nem reprezentatív, és nem fontossági sorrendet követő – példa:

- Az üzleti információ típusainak (üzleti metainformáció [egyszerre több típust foglal magában]; céginformáció [beleértve a termékekre és szolgáltatásokra vonatkozó információkat]; banki és tőzsdei információ; jogi információ; szabadalmi, használati és ipari minta, védjegy-információ; szabványinformáció; statisztikai információ; vállalkozásfejlesztési információ; piaci [marketing] információ; gazdasági fejlődésre vonatkozó információ, előrejelzések, elemzések; átfogó [nemzeti] üzleti információ; adózással, számvittel kapcsolatos információ; üzleti hírek; egyéb üzleti információ) részletes feltárása, vizsgálata.
- „Könyvtárosok IT-mentor szerepben.” E kérdéskör a PIAP (Public Internet Access Point) rendszer, az eMagyarország-Pontok és a Közháló program során nyer különös aktualitást.
- A témával kapcsolatos, *hagyományos és távoktatásos (e-learning, e-skill) módszerek* modellezése mind a vállalkozói szféra, mind a felsőfokú könyvtárosképzés számára. Mintaprojektek, referenciainstítúciók működtetése, digitális tananyagok fejlesztése, az ún. élethosszig tartó tanulás (life long learning) támogatása.
- *Mesterséges intelligencia, szakértői rendszerek* alkalmazása az üzleti információk feldolgozása területén. Szövegbányászat hatékonyságának elemzése adatbázisokban is, amely által automatikusan generálhatóvá válnának széles körben hozzáférhető, viszonylag kis költséggel előállított releváns információk (intelligens szemlézés, tömörítés, monitoring stb.).
- „Esélyegyenlőségi” programok kidolgozása a kisvállalkozók információellátása érdekében.
- Üzleti információs *digitális tartalomfejlesztés elveinek és módszereinek* egyértelmű és EU-normáknak eleget tevő meghatározása, technikai és tartalmi modellezése.

- A *könyvtárak proaktivitásának, azaz igényközpontú működésének* elősegítése.
- A magán- és közsféra együttműködésének, azaz a PPP kialakításának lehetőségei az üzleti információszolgáltatásban.
- *Benchmarking* módszerek kidolgozása, modellezése.
- *Kooperációs formák* létrehozása, *konzorcialis működés* kritériumai és feltételei az üzleti információk közvetítésében.
- Másodlagos tájékoztatási eszközök, ún. *meta-adatrendszerek* működtetése: „információ az információról” típusú szolgáltatások fejlesztése a széles körű hasznosítás és a párhuzamosságok kiküszöbölése érdekében.
- Kisvállalkozókat segítő *inkubátorházak* kialakítása, ezekben információs központok működtetése.
- *Közép-kelet-európai üzleti információs hálózatok* kérdésköre, különös tekintettel az egykori szocialista országok rendszereire.

Jegyzetek

- ¹ FIÁT Gábor: Az EU-csatlakozás hatása az agyelszívásra. = Magyar Nemzet Online, 2003. 10. 15. <http://www.mno.hu/index.mno?cikk=177657&norel=1&PHPSESSID=377d05ce11664e20ff1170915117093c&pass=2>
- ² Részletesen l.: KISZL Péter: A vállalati információellátás kihívásai a globális információs gazdaság korában. = Vezetéstudomány, 35. köt. 2004. [megjelenés alatt]
- ³ RÓZSA György: Információ: az igényektől a szükségletekig – nemzeti adottságok és nemzetközi együttműködés a tudományos információgazdálkodásban. Doktori tézisek munkásság összefoglalásához. Budapest, MTA, 1988. február, 23 p. – RÓZSA György: Könyvtárak: az „információs autósztáda” szervizállomásai vagy bázisintézményei? = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 4. köt. 6. sz. 1995. p. 15–19.
- ⁴ PL.: LEE, George W.: The Library and the Business Management. Boston, Lincoln & Smith. 1907. – Business and the public library. Steps in successful cooperation. Ed. by MANLEY, Marian C. New York, Special Libraries Association, Public Business Librarians Group. 1940. – ALEXANDER, Mary Louise: The business librarian. = Special Libraries, 25. köt. 1934. szeptember, p. 181–182. – LEVIN, Nathan R.: Chicago's Business Library Service. = Special Libraries, 12. köt. 1921. február, p. 21–22.
- ⁵ LOWE, Michael: A vállalkozási információk kora. = TMT, 40. köt. 7. sz. 1993. p. 280.
- ⁶ Támogatás az üzleti és gazdasági élet számára. Business információs szolgáltatások. 2003. 01. 07. A PULMAN Digital Guidelines magyar változata. <http://www.ki.oszk.hu/pulman/dg/index.html>

- ⁷ Pl.: RÓZSA György: A közgazdasági kutatás forrásai és segédletei. Tájékoztató-bibliográfiai kézikönyv. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 1959. – BERGOU János: A műszaki-gazdasági tájékoztatás szerepe az iparvezetés munkájában. = TMT, 17. köt. 3. sz. 1970. p. 241–246. – SIMON Ernő: Néhány gondolat az információ és az informáltság viszonyáról vállalati környezetben. = TMT, 19. köt. 10. sz. 1972. p. 732–743. – LŐRINC Imre: Konferencia a vállalati tájékoztatás megszervezéséről. = TMT, 21. köt. 4–5. sz. 1974. p. 269–275. – PHILIP Miklós: Az ipar információellátásának időszerű kérdései. = TMT, 28. köt. 2. sz. 1981. p. 45–48. – Sz. NAGY Lajos: Vállalati szakkönyvtárak a mérlegen. Helyzetkép, változások, továbblépési szándékkal. = TMT, 31. köt. 3. sz. 1984. p. 78–86.
- ⁸ Pl.: KISZL Péter: Rendszerváltás a könyvtárakban. Közkönyvtárak a gazdasági információk közvetítésében. = TMT, 47. köt. 4. sz. 2000. p. 171–181.
- ⁹ SKALICZKI Judit: A könyvtári terület stratégiai céljai 2003–2007 között. = Könyvtári Levelező/lap, 15. köt. 1. sz. 2003. p. 3–7.
<http://www.vein.hu/library/iksz/serv/kl/full0301/03-09.pdf> vagy <http://www.ki.oszk.hu/strat.rtf>
- ¹⁰ Felsőfokú képzéssel kapcsolatban I. pl. az ELTE BTK könyvtártudományi tanszékének kezdeményezéseit: KISZL Péter: Vállalkozói, üzleti információforrások című kurzus az ELTE BTK Könyvtártudományi – Informatikai Tanszékén. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 11. köt. 5. sz. 2002. p. 28–33. – KISZL Péter: Üzleti információk ismeretek könyvtáros hallgatóknak. = Könyvtári Levelező/lap, 15. köt. 7. sz. 2003. p. 21–22. – Üzleti információ projekt [honlap]. <http://harlequin.elte.hu/businessinfo>
- ¹¹ Céginformációra vonatkozóan I. pl.: KISZL Péter: Magyarországi céginformációs rendszerek tipizálása. = TMT, 49. köt. 6–7. sz. 2002. p. 231–247. – KISZL Péter: Céginformációs adatszolgáltatások a hazai könyvtárakban. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 9. köt. 12. sz. 2000. p. 19–30. – KISZL Péter: Céginformációról – dióhéjban. = BOSS, 3. köt. 11. sz. 2001. p. 42–45.

Beérkezett: 2004. VI. 16-án.

Köszöntő

Móra László okleveles könyvtáros, tudománytörténész 90. születésnapja alkalmából

1914. július 23-án született Erzsébetfalván, a mai Pesterzsébeten. Középiskolai tanulmányait a „Toldi”-ban és a soproni főreálban végezte, 1932-ben érettségizett, utána a katonai akadémián szerzett oklevelet. Könyvtárosi pályáját 1954. januárban kezdte a Műegyetem könyvtárában olyan kiváló szakemberek irányításával, mint Kéki Béla és Sebestyén Géza. Először a Hálózati Osztály munkatársa volt, majd vezetőjeként a tanszéki könyvtárak állományának központi feldolgozását irányította. 1969–1978 között az Országos Műszaki Könyvtár feldolgozó osztályát vezette, és részt vett a könyvtárosképzésben. 1978-ban innen ment nyugdíjba.

Móra László eredményekben gazdag életútja során mindig képezte magát. Német nyelvből felsőfokú nyelvvizsgát tett, vörös diplomával végezte az ELTE történelem-könyvtár szakát, 1961-ben bölcsész doktorrá avatták. 1985-ben kapta meg a kémiai tudományok kandidátusa fokozatot, és kinevezték az MTA Tudomány- és Technikatörténeti Komplex Bizottság tagjának.

Számos publikációja jelent meg, köztük önálló könyvek és tanulmányok. Tudománytörténeti életrajzsorozata felöleli Wartha Vince, Zemplén Géza, Varga József és Korach Mór akadémikusok életművét, feldolgozta többek között Sigmond Elek, Pfeifer Ignác és Szébellédy László kémia professzorok munkásságát is. A nagy könyvtárosokról sem feledkezett meg, bemutatta Rados Gusztáv, Nagy Sándor és Káplány Géza tevékenységét. Már disszertációjának témájául a BME Központi Könyvtárának 100 éves történetét választotta, majd megírta az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, illetve elődintézményének történetét is.

A Magyar Tudományos Akadémia Tudomány- és Technikatörténeti Komplex Bizottsága és a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár munkatársai bensőséges ünnepség keretében díszoklevéllel köszöntötték Móra Lászlót.

Fonyó Istvánné